

BIBLIOTEK SZKOLNYCH DZIŚ I JUTRO

mgr Danuta Brzezińska

mgr Agnieszka Miśkiewicz

Towarzystwo Nauczycieli Bibliotekarzy
Szkół Polskich

Biblioteka szkolna

Biblioteka szkolna XXI wieku jest czymś więcej niż pomieszczeniem, w którym znajdują się książki. Najnowocześniejsza biblioteka szkolna ma decydującą funkcję w każdej szkole – wspiera, angażuje i stymuluje procesy nauczania i rozwoju w cyfrowej erze drugiego tysiąclecia, w której żyjemy, uczymy się i pracujemy.

A Library in Every School, 2010 (wspólna proklamacja organizacji: IASL, ENSIL i IFLA - Biblioteka w każdej szkole!)

Wybrane dokumenty międzynarodowe

- Manifest Bibliotek Szkolnych IFLA/ UNESCO 1999
- Biblioteki szkolne. Wytyczne IFLA/UNESCO 2002
- A Library in Every School IASL, ENSIL, IFLA 2010
- What is a school library? IASL 2012

Obowiązujące akty prawne

- Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty
- Ustawa z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach
- Ustawa Karta Nauczyciela z dnia 26 stycznia 1986 r.
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21 maja 2001 r. w sprawie ramowych statutów publicznego przedszkola oraz publicznych szkół
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół
- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17 grudnia 2010 r. w sprawie podstawowych warunków do realizacji przez szkoły i nauczycieli zadań dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych oraz programów nauczania

Brak aktów prawnych

- Brak obowiązujących standardów dla wszystkich bibliotek szkolnych.
- Brak rozporządzenia MEN w sprawie ujednoczenia zasad zatrudniania nauczycieli bibliotekarzy.
- Brak rozwiązania problemu skontrum.

Standardy pracy biblioteki szkolnej

Opracowane 16 czerwca 2010 roku przez zespół nauczycieli bibliotekarzy członków Związku Nauczycielstwa Polskiego, Towarzystwa Nauczycieli Bibliotekarzy Szkół Polskich, Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w oparciu o szerokie konsultacje środowiskowe.

STANDARD I

Biblioteka szkolna posiada warunki do pełnienia funkcji centrum edukacyjno-informacyjnego szkoły.

STANDARD II

Biblioteka gromadzi, opracowuje i udostępnia zbiory i informacje.
Prowadzi ewidencję i dokumentację biblioteczną.

STANDARD III

Bibliotekę szkolną prowadzą – zatrudnieni w pełnym wymiarze czasu pracy, odpowiednio wykwalifikowani i umotywowani – nauczyciele bibliotekarze.

STANDARD IV

Biblioteka uczestniczy w realizacji zadań dydaktycznych i wychowawczych Szkoły.

STANDARD V

Biblioteka promuje swoją działalność w środowisku szkolnym i poza szkołą.

Brak ujednoczenia zasad zatrudniania nauczycieli bibliotekarzy

Przestało obowiązywać *Zarządzenie MEN z dnia 4 czerwca 1997 roku w sprawie liczby uczniów, na których przysługuje etat nauczyciela bibliotekarza. Dz. U. z 1997 r. Nr 56, poz. 357*, w którym uwzględniano 1 etat na szkołę liczącą ponad 300 uczniów, a na każde następne 250 po pół etatu.

Niestety mimo licznych interwencji zasady zatrudniania pozostają w gestii samorządów lokalnych i znacznie różnią się w zależności od regionu.

Praktyka zatrudniania nauczycieli bibliotekarzy

Nauczycieli bibliotekarzy można podzielić na cztery grupy :

- nauczycieli, którzy ukończyli studia wyższe w zakresie bibliotekoznawstwa i są zatrudnieni tylko w bibliotece szkolnej – **dawniej dominująca grupa,**
- nauczycieli, którzy ukończyli studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie bibliotekoznawstwa i są zatrudnieni tylko w bibliotece szkolnej – **stosunkowo nieliczna grupa,**
- nauczycieli, którzy ukończyli studia podyplomowe lub kurs kwalifikacyjny w zakresie bibliotekoznawstwa i są zatrudnieni jako nauczyciele przedmiotu, a tylko uzupełniają etat w bibliotece szkolnej – **najliczniejsza grupa,**
- nauczyciele emeryci zatrudniani w bibliotece na część etatu.

SKONTRUM

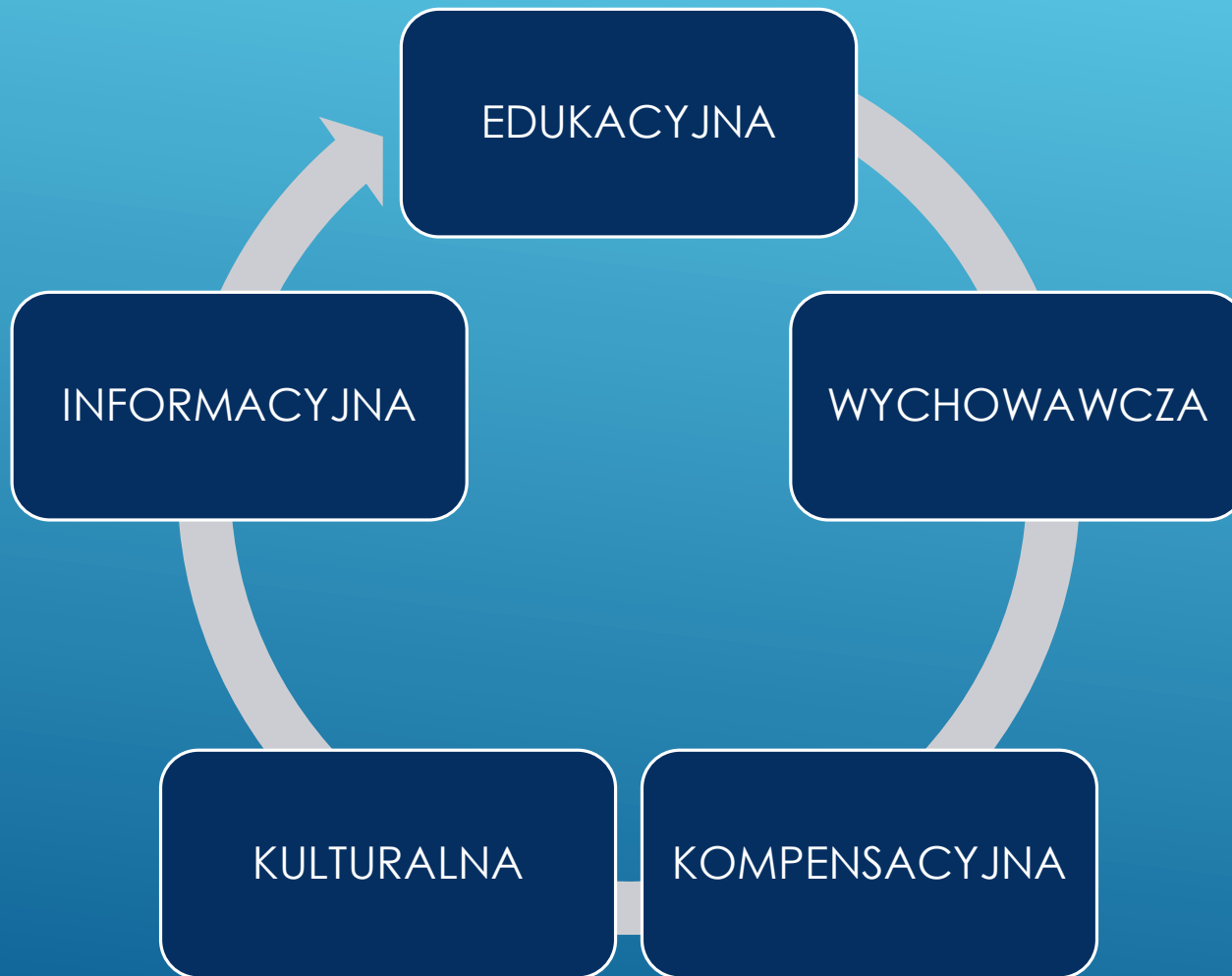
Porównanie zapisów w księgach inwentarzowych ze stanem faktycznym księgozbioru w myśl Rozporządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego?

Spis z natury według Ustawy o rachunkowości Ministra Finansów?

Czy Ministerstwo Edukacji rozstrzygnie spór i wyda decyzję w randze ustawy lub rozporządzenia?

Funkcje biblioteki szkolnej

Biblioteki szkolne w liczbach 2012

Raport Biblioteki Narodowej

- 19713 - liczba bibliotek szkolnych w szkołach dla dzieci i młodzieży (w tej liczbie 167 publiczno-szkolnych)
- 51,6 m² - średnia powierzchnia biblioteki
- 7634,3 wol.- średnia wielkość księgozbioru na jedną bibliotekę
- 33,3 wol. - średnia liczba książek na 1 ucznia
- 4,6 - średnia liczba prenumerowanych tytułów dzienników i czasopism
- 2,9 - średnia liczba komputerów w bibliotece do użytku uczniów z dostępem do Internetu

Biblioteki szkolne w liczbach

- W 2012 r. w 28107 szkołach dla dzieci i młodzieży było **19713** bibliotek szkolnych. O 119 mniej niż w roku poprzednim!
- W **2050** szkołach (7,3%) nie było biblioteki ani dostępu do niej!
- Dotyczy to **153 325** uczniów (3,3%).
- W roku szkolnym 2013/14 obowiązki nauczyciela bibliotekarza pełniło 23908 osób. **2543** nie posiadało kwalifikacji bibliotekarskich.

Biblioteka to:

Wspólnie kształtujemy

Postawy

- ciekawość poznawcza
- kreatywność
- kultura osobista

Umiejętności

- czytanie
- selekcja i krytyczna analiza informacji
- posługiwanie się technologiami informacyjnymi
- myślenie matematyczne
- rozumowanie właściwe dla nauk przyrodniczych
- uczenie się
- komunikowanie się
- praca zespołowa

GŁÓWNE OBSZARY DZIAŁAŃ NAUCZYCIELI BIBLIOTEKARZY

EDUKACJA CZYTELNICZA

EDUKACJA INFORMACYJNA

EDUKACJA MEDIALNA

WPROWADZENIE DO SAMOKSZTAŁCENIA

EWIDENCJA I DYSTRYBUCJA PODRĘCZNIKÓW

Nowoczesny nauczyciel bibliotekarz

- jest człowiekiem z pasją, który realizuje pomysły i podejmuje aktywne działania dla dobra szkoły,
- posiada różnorodne kompetencje i stale doskonali się,
- jest otwarty na nowinki technologiczne,
- sprawnie posługuje się komputerem,
- to pedagog, księgowy, menadżer, działacz społeczny, informatyk, powiernik,
- jest elastyczny, jeśli chodzi o potrzeby szkoły i uczniów,
- potrafi uczynić z biblioteki najważniejsze miejsce w szkole.

Nauczyciel bibliotekarz jako pracownik informacji

- W bibliotekach wykorzystywane są komputery, a zbiory w większości z nich są skomputeryzowane.
- Istnieją Internetowe Centra Informacji Multimedialnej.
- Stale poszerza się oferta zbiorów multimedialnych.
- Nauczyciele i uczniowie biorą udział w Programie eTwinning – Europejska społeczność szkolna.
- Współtworzymy strony internetowe - osobne lub podstrony uaktualniane na bieżąco na stronach szkoły.
- Kształtujemy kompetencje informacyjne.
- Posiadamy dostęp do Internetu i do baz danych on-line.
- W codziennej pracy korzystamy z fachowych czasopism.

Bieżące problemy środowiska nauczycieli bibliotekarzy

- brak regulacji prawnych
- koncepcja dyrektora szkoły w sprawie miejsca i roli biblioteki szkolnej w realizacji zadań szkoły
- brak zasad stałego finansowania bibliotek
- brak jasno określonych zadań stawianych przed nauczycielem bibliotekarzem, często zadania nie mają pokrycia w godzinach pracy
- polityka samorządów lokalnych wobec bibliotek szkolnych (łączą, likwidują, brak koncepcji)
- brak stałych godzin na edukację czytelniczą i medialną
- przestarzała infrastruktura – potrzebna modernizacja
- skontrum i ewidencja podręczników

Współczesne trendy w edukacji

- Zmiana relacji: uczeń – nauczyciel
- Odejście od przekazywania wiedzy na rzecz kształcenia kompetencji niezbędnych do uczenia się
- Szerszy dostęp do treści edukacyjnych
- Zastosowanie nowoczesnych urządzeń komunikacyjnych w edukacji
- Uczenie kontekstowe
- Zastosowanie platform wspólnego uczenia się
- Edukacja oparta na grze
- Nauka wizualna
- Nauczanie zorientowane na ucznia
- Zmiana modelu nauczania w kierunku współdziałania
- Wzrost znaczenia platform społecznościowych
- Indywidualizacja nauczania

Wyzwania jutra

- tendencje zmian w edukacji
- dostosowanie oferty bibliotek
- oczekiwane działania - 7 x u:
  - uściślenie zapisów prawnych
  - ujednolicenie warunków funkcjonowania bibliotek
  - umocnienie w strukturze szkoły
  - uznanie znaczenia bibliotek dla edukacji
  - ubogacenie zasobów
  - umożliwienie korzystania z usług biblioteki
  - ujęcie warunków funkcjonowania bibliotek w systemie nadzoru

Szanse dla bibliotek szkolnych

- Zainteresowanie mediów
- NPRCZ (2014 Priorytet II, 2015 wsparcie szkół podstawowych, 2016-20 „duży” program dla wszystkich szkół
- Propozycje MEN:
  - „Wybierzmy wspólnie lektury najmłodszym uczniom”,
  - „Książki naszych marzeń” (konkurs filmowy)
  - „Książki naszych marzeń” (dotacja finansowa)
- Ogólnopolskie Wybory Książek
- W roku szkolnym 2015/2016 jednym z podstawowych kierunków realizacji polityki oświatowej jest rozwijanie kompetencji czytelniczych oraz upowszechnianie czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.
- Ewidencja i dystrybucja bezpłatnych podręczników!

Nasze postulaty

Zmiana w zapisie Ustawy o systemie oświaty: biblioteka szkolna jest w każdej szkole

Edukacja czytelnicza i medialna w podstawie programowej

Wprowadzenie standardów pracy biblioteki szkolnej

Ujednolicenie zasad zatrudniania nauczycieli bibliotekarzy

Uregulowanie spraw związanych ze skontrum

A Library in Every School

*Rola bibliotekarza szkolnego (...) wyposażonego w umiejętności techniczne i zawodowe zdobyte w uznanych programach edukacji bibliotekoznawstwa **jest całkowicie decydująca** w ekonomicznym i społecznym aspekcie rozwoju każdego kraju.*

IASL, ENSIL, IFLA, 2010

A Library in Every School

*Potrzeba bibliotek zatrudniających pracowników na pełen etat, zawodowo wyszkolonych specjalistów edukacji informacyjnej (bibliotekarzy) **w każdej szkole** podstawowej i średniej (a nie jedynie na poziomie uniwersyteckim), **jest koniecznością**, jeśli kraje te chcą przetrwać, rozwijać się i z powodzeniem konkurować w XXI wieku w kontekście Społeczeństwa Globalnej Informacji.*

IASL, ENSIL, IFLA, 2010

